

הננו מגישים לבוקרינו חוברת ראשונה של בטאון ההתאחדות. לא נפתח בהצהרות על מטרות ומגמות הבטאון, אולם צריך שיוכן מאליז שתפקידו העיקרי הוא — הרחבת והעמקת ידיעותיהם של העוסקים בענף הרפת, חידוק הקשרים המקצועיים ביניהם לבין עצמם וחילופי דעות לסובבת הכלל.

ידעו גא הבוקרים, קוראי הבטאון, שאמנם אפשר להעניק להם שפע של מדע וידיעות רבות-עניין שתרוכזה ותוגשנה על ידי אנשי מקצוע, אולם הבטאון לא ימלא את תפקידו בשלמות אם לא יתעוררו חקלאי ובוקרי הארץ עצמם להשמיע את דברם מעל דפיו.

לא דרושה לשם כך השראה מיוחדת או כשרון של טיפוס; יתבסא כל אחד כמשיח לחוננו, יספר על הצלחותיו כשה משיח על דאגה שבלב ועל כשלותות; ישמיע כל אחד את ספקותיו או השגותיו ביחס לבעיה זו או אחרת, ויהי לבו סמוך ובטוח שבחברת הבאה של הבטאון ימצא עצה או עידוד מחברו למקצוע — בעל הנסיון ובעל הבטחון. העיקר הוא שהדברים ישקפו את המציאות שלנו, וכל המעיין בהם ירגיש שאמנם כל זה נוגע בענייני יום יום של הענף, בו הוא עוסק.

ובל יחשבו סופרים-בוקרים שכדאי ונאה „להפשיל את השרוולים“ ולקמט את המצח אן ורק לשם העלאת פרובלימות נשגבות ומקיפות, כגון שאלות הכלאה, איקלוס, סלקציה, תכנון אספקה, מבחן פרים וכדומה; מסירת ידיעה על סיפול מוצלח בשלשול עגלות, על התקנת שרפרף נוח לחליבה, על סידור מוצלח בהגשות וחלוקת המטפא וכל שאר הידיעות מסוג זה, שלכאורה הן חומר קריאה לדרדקים — חשיבותן לא נופלת במאומה מהעניינים הנכבדים שהוזכרו לעיל.

יזכרו גא קוראינו הבוקרים שבהם בעיקר תהיה תלויה חיינותו של הבטאון: היענותם והשתתפותם תקבע את היקפו ותוכנו ואף תדירות הופעתו. מזוריו והיקפו של הבטאון, כאמור, מרס נקבע, אולם בדעתנו לפרסם מאמרים בכל הלכות הטיפול וההזנה, מקוריים ומתורגמים; כן נביא סקירות על משק הבקר בארצות שונות וכתובות וקטע על הנעשה והנשמע בעולם הבוקרים כאן ובחוץ לארץ.

מקום רחב יוקדש לדבריהם של אנשי המעשה שבארץ, ללא כל הגבלה של הנושאים, ויהי זה אף בשטח כלכלת הענף, ייצור המטפא והספקתו, שאלת הבנינים וכדומה.

לאחר שתתברר תדירות הופעת הבטאון יתכן ואפשר יהיה לפתוח גם במדור של שאלות ותשובות, באם תוכע משאלה כזו מצד הקוראים. מובן מאליז שכל הודעות והוראות מזכירות ההתאחדות תתפרסמה בקביעות בבטאונה זה.

נאחז לבטאוננו מילוי שליחותו באמונה ובהצלחה!

המערכת

הלאביב, השרי השי"ג

בעיות ענף הרפת בשנה זו

התפתחות העדרים בישראל בשלש השנים האחרונות נערכה ספירה מדויקת של העדרים בארץ, וביכלתנו לעקוב אחרי התפתחותם. בהזדמנות זו נסקור את התפתחות העדרים במשק העברי בארץ: אחרי מלחמת העולם הראשונה נערך המפקד הראשון בשנת 1922, ושוב נפקדו עדרינו בשנים 1936, 1939, 1942, 1945, 1947, 1948, 1949, 1950 ו-1951.

העדרים ותנובת החלב הכללית בשנות הספירה משנת 1922 ועד 1951

השנה	פרות	בני בקר	פרים	בט"ה ראשים	תנובת החלב הכללית
1922	5.808	4.520	300	10.628	—
1936	10.280	6.776	347	17.267	33.400.000
1939	10.940	6.305	232	16.477	35.061.000
1942	16.152	9.910	358	26.630	49.429.000
1945	18.342	12.903	410	31.302	69.187.000
1947	21.082	14.515	316	35.980	82.187.000
1948	19.326	13.474	267	33.112	75.666.000
1949	20.772	16.186	299	37.523	76.862.000
1950	25.992	23.252	360	49.244	74.869.000
1951	31.690	28.080	306	60.547	97.573.000

בה הממוצעת — 4403 ק"ג בשנת תש"ח — 4359, בשנת תש"י — 4015, בשנת תש"א — 3869, ובמחצית שנת תש"ב — 1911 ק"ג לפרה. מה הן הסיבות לירידה זו? כמובן שיש סיבות רבות למדי. בראש וראשונה נזכיר את הוצרת, שאותותיה הקשים בלשו במחצית השנייה של שנת תש"א ובמחצית הראשונה של שנת תש"ב: המחסור בשחת וקש בתקופה זו הוא בלי ספק אחד הגורמים העיקריים; אבל לא רק הוצרת: ראינו שירידה זו נמשכת מאז שנת 1948; אי אפשר אפוא להיאחז בגורם זה בלבד. כפי שהגנו רגילים לשמוע פה ושם, עלינו לבחון ולגלות את כל הסיבות ולנסות לתקן את הגיתן לתיקון.

גורם שני, שהכל מודים בו וגם לו חלק רב בהורדת התנובה, הרי זה הצמצום במזון המרוב. שכרגיל היגש בשפע לפרותינו, וכן

מהטבלה דלעיל נמצאנו למדים: (א) במלחמת השחרור אבדו לנו כ-3000 ראשי בקר והשגרי של שנת 1948, שיש להעריכו ב-2000 ראש לפחות; (ב) למרות הייבוא הרב בשנים 1949/51 שהסתכם ב-15.000 ראש בערך, אין ציין עליה בתנובת החלב שצריכה היתה להתבלט בתנאים נורמליים. לפני מלחמת ישראל הערכנו את תנובת החלב של העדר העברי ב-4000 ליטר לפרה ולשנה. ותנובת החלב הממוצעת לפרה בספר העדר הגיעה ל-4300 ליטר; בשנים האחרונות יש לציין, לצערנו, ירידה ניכרת בתנובת הפרה בעדר הארצי: המספר הממוצע של הפרות בשנת 1950 היה 24.000 והתנובה הממוצעת לפרה — 3150 ליטר; המספר הממוצע בשנת 1951 היה 26.800, והתנובה הממוצעת — 3600 ליטר.

גם בתנובת הפרות שבספר העדר יש לציין ירידה נכרת. בשנת תש"ז היתה ותנו

עובדה שעד עתה לא הצלחנו לשנותה היא — יוקר המספוא הגס שלנו; עובדה שניה אפשר לציין, שלעת עתה אין להתפאר בהיישגים מיוחדים שהושגו על ידי המיכון הרב בייצור המספוא; גם המרעה הורוע, החוסך אמנם בקציר והובלה, אינו נראה לעת עתה זול ביותר; ההשקעות לדונם מרעה, גדור ומושקה ע"י המטרה, גדולות הן. במצב זה נכון היה לייקר, ולו אפילו בא פן מלאכותי, את המזון המרוכז הבא מהחוץ (ואנו הרבה שנים נהיה עוד נאלצים להביא מזונות מרוכזים מחוץ) לשם המרצת הייצור המקומי. גורם נוסף, ונכבד מאוד, שגרם לא מעט להפחתת התגובה, יש לראות בירידה המדרגית של הטיפול והדאגה לבהמותינו; ברור לי שעם העלאת אשמה זו, אין אנו מאשימים אלא את עצמנו, אולם האמת קודמת לכל. גם אם אין היא נעימה כל עיקר.

העובדים הוותיקים העוזבים את הענף ומוסרים עדרים גדולים ובעלי כושר הנבה גבוה בידים בלתי מנוסות, גם הם אשמים הרבה בירידת התגובה.

מכונת החליבה, אשר ברכה בה מכל הבחינות, יכולה בנקל להפוך לקללה, אם אין מטפלים בה כראוי; העמסת יותר מדי פרות על עובד אחד, וביחוד השיטת הנפסדת — להשאיר עובד אחד לחליבת לילה, שחולב לפעמים 80 פרות (יחיד), הנמשכת לפעמים ארבע שעות, בודאי וביראי שאינה מאפשרת חליבה נכונה ומביאה נזק רב. נכסי הפק בהישגים שהגענו אליהם בצורת המכור נה; הפחתת מספר ימי העבודה לפרה בשנה מ־40 ל־25, די לנו בה, ואין לדרוש אתרי נצחונות נוספים בשטח זה, כיון שזה מתבטא בסופו של דבר בהזנחה הטיפול וההשגחה על העדר ולירידת התגובה.

בהזדמנות זו אנו חייבים להכיע מחאתנו על היחס השלילי למכנת החליבה במוסדות הממשלתיים, על אי-הקצבת מטבע זר לייבוא מכונות חליבה, אין אנו בקיאים ביכולות

איכותו הירודה, בהזדמנות זו עלינו לשאול את עצמנו אם בדרך כלל נכונה היתה השיטה לפיה נהגנו להאביס את פרותינו.

ידועה העובדה שבאחדים ממשקינו, מהמצויידים על הצד הטוב ביותר בקרקע ומים, התרגלו במשך השנים להגיש לפרות תיהם כמחצית התצרוכת הכללית בצורת מזון מרוכז; ולדעתי שיטה זו פסולה בהחלט; ולא רק בטעמים כלכליים-לאומיים, כי אף בטעמים פיזיולוגיים אין הונה זו אפקטיבית ומשום כך בלתי רנטבילית.

את האספקה לפרות ולבני הבקר בכל משק ומשק, יש לבסס בראש וראשונה על השחת, המספוא הירוק, התחמץ והמרעה הורוע.

לדעתי המינימום ההכרחי באספקה גסה לפרה בעלת משקל של 500—600 ק"ג הוא: שתי טונות שחת טובה (לא ממין זה שאנו מוצאים השנה ברוב המשקים) 15 טונות מספוא ירוק עסיסי, אם בצורת ירק קצור ואם בצורת תחמץ ומרעה, הכל בהתאם לתנאי המקום ואפשרויותיו.

בתנאי הונה אלו, ה־350 גרם של מזון מרוכז שהוקצבו לנו לכל ליטר חלב יאפשרו לנו לקבל מפרותינו את התגובה שהן יכולות להניב, ומן ההכרח שתגבנה, למען רנטביליותו של הענף.

בהזדמנות זו ברצוני לציין, שהמדיניות הממשלתית אשמה לא מעט במצב הירוד של הספקת מזונות לבהמותינו מאדמתנו. ההחלה המלאכותית של המזונות המרוכזים מהיבוא, ע"י קביעת שער נמוך למטבע הזר, ונוסף לכך, מתן סובסידיות להוזלתו, כל זה היה בעוכרי המאמץ להגברת הייצור של עובדי המדור לפלחה ומספוא, אנשי התחנה לחקר החקלאות ברחובות, וארגון עובדי הפלחה והמספוא, בכל ארצות אירופה, הנוקקות למזון מרוכז מהחוץ, עשו בדיוק את ההיפך: ייקרו באופן מלאכותי את המזונות המרוכזים וע"י כך דרבנו את ייצור המספוא כארצם הם.

מתהלכת כעת מחלה בלתי ידועה. אבל עור שים משהו לגילוי גורמיה. אם חסרים אנו מומחים או ציוד למחקר, יש להביאם מהחוק. גם בשטחים אחרים אנו נעזרים ע"י מומחים וציוד מעבדתי מהחוק. וכי ענף הבקר ומשק החלב בארץ, חשיבותם הכלכלית קטנה משמירת הקרקע או גידול טבק?

שר החקלאות ועוזריו חייבים להכיר את הבעיה הזאת ולעזור למחלקה הוטרינרית לגשת ברצינות לחקר המחלה הזאת. חוסר מכון וטרינרי רציני ומצוייד, שהרבה דובר בו ומעט נעשה להקמתו, הוא בעוכרנו. רציי נותה של מחלה זו מחייבת את האחראים לגשת לפעולה מהירה.

גם בכריאות בני הבקר שלנו יש לציין תופעות מדאגות וחמורות. תמותת בני-בקר בגיל הרך עלולה לעכב את התפתחות העדרים שלנו במידה רצינית, ודאגה לכריאותם תשחרר אותנו מהסיכונים וההפסדים הכרויים כיום בייבוא בקר מחוץ לארץ. אנו קוראים בזמן האחרון על ההצלחות בשטח זה תודות לשימוש בתרופות אנטיביוטיות. כגון „אורמיצין“ וכדומה. בנסוי משותף של שמונה תחנות שבאח"ב, שפורסם עליו בזמן האחרון, הגיעו להפחתת התמותה בעגלות מ-20% ל-2%. נוסף לזה ציינו החוקרים הטבה רבה בהתפתחותם וגדילתם של בני-בקר אלה; הם עלו ב-30% על המשקל הסטנדרטי של בני-גילם בני שישה חדשים. הפחתת התמותה בבני הבקר שלנו, היא פעולה בעלת חשיבות רבה, ויש לגשת ולב-חון מיד בעיה זו לאור הנסיון בארצות-הברית.

אין מקום לשביעת רצון יתרה בכל הנוגע לפוריות הפרות שלנו; וגם זה בודאי שלא מוסיף לתנוכתן. עם כל ההישגים שלנו בשטח ההורצה המלאכותית, שאין איש מול-זל בהם, עלי לציין שאנו בכל אופן מפגרים בהשוואה לתוצאות שהושגו בחו"ל. אין להש-לים עם המצב שכעדרים רבים מספר הפ-

וערכן של אלפי חסרינות שהובאו לענפי התעשייה השונים; אולם ספק גדול הוא אם ישנו עוד הרבה מכונות שבעזרתן הישגו תוצאות דומות לאלה של מכונת החליבה.

הורדת מספר ימי העבודה לפרה בשנה ב-40% זהו בלי כל ספק דבר אט-לפחות אנשי משרד החקלאות חייבים היו להחשיבו.

העובדה שהמשקים משקיעים אלפי לירות בבנין מכונני חליבה מוכיחה מה רבה הברכה והתועלת המשקית במכונה זו. ואף על פי שהנסיון בביתנים אלה עדיין מועט אפשר כבר להצביע על קימוץ נוסף בעבודת החליבה. חליבת 80 פרות במשך שעה ורבע ע"י שני אנשים, במקום עשרה אנשים, הישג גדול הוא, ולמענו כדאי המאמץ, על אף התנאים הכספיים הקשים בהם אנו נהנים. ועוד יתרון גדול בביתן החליבה, שהוא מאפשר גם לאנשים שבגיל קשיש יותר, שנחלשו בגופם, להמשיך בעבודה בענף זה. דבר שאין לזלזל בו כל עיקר.

גם במשק הקטן — במושב, יש הרבה מקרים שבעל המשק אינו מסוגל עוד לחלוב בידים; ואם כי במשק כגון זה ההחלפה אינה רבה, הרי הנימוק האנושי שבדבר, מתן אפי שרות לחקלאי שנחלש, לקיים את משקו ללא עזרת בנים, גם הוא מחייב התרת ייבוא של עשרות אחדות מיתקני חליבה.

מצב הכריאות בעדרים אחדים מדאיג מאוד. המחלה החדשה שגורמיה טרם נתגלה, הרסה כבר כמה עדרים לחלוטין; ואנו עדים כיום לתופעה אשר טרם ידענו בארץ: חי-סול הענף במשקים מסויימים.

אין להשלים בשום אופן עם האדישות השוררת בחוגי הרפואה הוטרינרית שלנו; התשובה „איננו יודעים“ אינה מספקת, ואי-סור לנו להשלים עמה; אין מה להתבייש בחוסר ידיעה או חוסר ציוד מעבדתי לחקיי-רה, אבל אין להסכים לשיטה של „שב ואל תעשה“. גם בחו"ל, שם יש מעבדות וציוד עשירים מאוד, ייקרה כזאת; גם בארה"ב

הלא נוחה משלא תמליט כלל, או שהורעתה תידחה לעונה הבאה.

סיכום הדברים: התעכבתי הפעם על הגורמים המעכבים והגורמים המביאים לירידה המדאייגה של התנובה, ולא משום שאין להצביע כלל על הישגים ואורות, על כך נתעכב בפעם הבאה; כוונתי היתה לעורר לפעולה את אלה שביכולתם לתקן ולשפר, וזה למע- גם הם ולטובת כלכלת הארץ בכללה.

א. שמאראנד

רות: שלא נתעברו כעבור ששה חודשים אחרי ההמלטה, מגיע לעשרות, וכתוצאה מזה יש הכרח להוציא חלק ניכר מהן לשחיטה משום שהתייבשו בטרם הרו.

עם כל ההערכה לעבודה החשובה הנעשית ע"י מכוני ההזרעה, יש לחזור ולדעוך לכל משק להחזיק פר במקום. במיוחד הכרחי הדבר במשקים שדרכי התחבורה אליהם אינם נוחים; וכן באותם האיזורים, אשר שם ההזרעה נפסקת בחודשי הקיץ. מוטב שפרה שלא התעברה בעונה הרצויה תמליט בעונה

מחלת הפה והטלפים בשנה האחרונה

מגפת הפ"ט שפרצה בסוף שנת 1951 הקיפה הפעם ארצות רבות והיתה קשה באופן בלתי רגיל. הוחקפו כמעט כל הארצות שבמערב אירופה, כן גם אנגליה; ואפילו בקנדה, במרחק רב מהחופים, הופיעו מקרים של המחלה.

כידוע נוהגים בשנים האחרונות בכל הארצות, פרט לאנגליה, ארצות הברית וקנדה לחסן את הבקר בפני מחלה זו, אולם ההתפרצות של המגפה הפעם נגרמה כנראה ע"י נגיף בלתי ידוע והחיסון לא הועיל בהרבה מקרים, וכן לא היה מלאי מספיק של חמרי חיסון כדי שאפשר יהיה לבלום את התפשטות המחלה. רוב הארצות נפגעו קשה אולם באופן מיוחד החריף המצב בצרפת ובאנגליה. באמריקה, אין נוהגים לחסן בפני המחלה וכל הבהמות הנגועות מובלות לשחיטה מיד לאחר שמתגלה מחלתן. המקרים הראשונים קרו באנגליה בנובמבר 1951 ומאז ועד לסוף יוני 1952 נשחטו 28.628 ראש בקר, 20.449 ראש צאן, 10.583 חזירים ו-52 עזים. הממשלה שלמה לחקלאים פיצויים כדי מיליון וחצי ל"ש. אולם העיקר הוא לא בהפסד הכספי, אלא באבדן עדרים משובחים וצאצאיהם, שהיה להם ערך רב מבחינה טיפוחית. ונשמעות כבר באנגליה דעות שהשיטה הזו של כיצור המחלה ע"י שחיטה אינה מוצדקת עוד; ומצביעים על כך שבארצות, אשר הם ענין החיסון מאורגן כראוי (דנמרק), הצליחו לצמצם את ההפסדים עקב הפ"ט עד המינימום, והעיקר שאין הכרח להשמיד בהמות משובחות ולגזור עליהן גזירה כזו.

כרגיל קיים הסגר חמור בארצות כגון אנגליה, ארצות הברית וקנדה על יבוא של בהמות חיות, בשר, שלחמים וכדומה מחשש העברת המחלה מארצות אשר שם המחלה היא אנדמית (הופעת קבע). והפעם לא מצאו שום הסגר לכך שההתפרצויות התמידו באנגליה משך תקופה כה ממושכת על אף ההשמידה המידית של הבהמות שחלו בראשונה. על יסוד חקירות מקיפות הגיעו לכלל דעה שנוסף לאמצעי העברת המחלה שהיו ידועים עד כה, הרי יש להביא בחשבון גם את ענין התפשטות התחבורה האווירית בגורם בעל ערך; וכן יש להטיל את האחריות של העברת המחלה למרחקים על צפרים וכיחוד על צפרדע. באנגליה מטבירים את הישנות המקרים הרבים במשך תקופה כה ממושכת בגורם זה, והצפרים שהיו נחות כשדות מרעה בצרפת, נזדמן להן לבוא במגע בריר הפרות הנגועות, אין ספק שהטיטו את חומר ההדבקה לשדות האחו או לחצרות האכרים שבאנגליה. הכרת העובדות האלה, וכן עצם הצלחת החיסון בארצות שונות מעוררים את אנשי ההלכה והמעשה באנגליה לבקר מחדש את דרכם בביעור הפ"ט.

קצה של „סתוית“

זכורה ודאי היטב לבוקרי הארץ הפרה „סתוית“, שהוכתרה בא' מרחשון תשי"א בתואר אלופת האלופות. ביום ההכתרה היא הייתה בת 18 שנים בערך והספיקה להניב עד אז למעלה מ-100 אלף ק"ג חלב לאחר 15 המלטות. וביום מותה הייתה בת 19 שנה ו-9 חדשים. כשתנובת החיים שלה הגיעה ל-107.971 ק"ג עם 3.616 ק"ג שומן. בהוב"ר היתה אחדות שפורסמה לכבוד יום ההכתרה וההננו מוצאים פרטים אלה על „סתוית“: סתוית נולדה בכפר-גלעדי ב-7.12.1932 לאמה אסתר-ומירה. פרה דמשקאית (אף היא ילידת המשק) ולאביה — הרקולס, בן לפרה הולנדית. שהגיעה הרה בו מהולנד. סתוית מיום המלטתה הראשון ועד היום נחשבת לפרה שופעת חלב. הדורשת טיפול מיוחד. כי הוברר שרק חולב מנוסה וקבוע יכול לשמור על היציבות בהנבת חלבה. יש לציין שבחמש השנים האחרונות. מגיל 12 ואילך. עלתה תנובתה על אלו של תקופות החליבה הקודמות. וזקפים עליה זו על חשבון הכנסת סתוית לרפת הפרות הקורדיות. המיוחדת ל-9 פרות בלבד. והנתונות לטיפול המתמיד של עובד קבוע מנוסה ומסור. השוקד על

הזנתן המתאימה. בגיל ההכתרה — גופה בריא ואיתן. עטיניה בריאים ושלמים ללא כל ליקוי בעבר ובהווה. שיניה אין בהן כל פגם. תיאבונה וכושרה. לניצול המזונות מעוררים התפעלות. התעברותה ללא דופי: במשך 15 שנה המליטה 15 פעמים (פעם אחת תאומים). סתוית הניבה בממוצע למעלה מ-6800 ק"ג חלב לשנה; פרה יחידה זו סיפקה. איפוא. מדי שנה בשנה חלב ל-56 נפשות לפי המכ"ס של 125 ק"ג חלב לשנה לנפש. בהמלטתה ה-15 הגיעה לשיא יומי של 35 ק"ג חלב וביום ההכתרה הניבה 20 ק"ג.

והנה פרטים אחדים על ימיה האחרונים של „סתוית“ ועל קצה:

סתוית נשלחה לשחיטה לבית-המטבחים באילת-השחר ביום 15.7.1952. עשינו זאת לפי הוראות הרופא שטיפל בה. היא חלתה ביוני ש.ז. במחלת קיבה קשה והתייבשה מהלבה לחלוטין. היא חלתה באותו הזמן גם ברגליה ולא יכלה לעמוד עוד. על רגליה למעלה מדקות אחדות. כשהיא כולה רועדת וסובלת כאבים חזקים. לבה נחלש וגם ברביצה היתה נאנחת קשה. בארבעת השבועות האחרונים לחייה בדקה לעתים קרובות רוי-

פא החקלאית (ד"ר בורג) וגרשון יפה. ניסו לרפא אותה בכל האמצעים והתרופות. אולם הכל היה לשווא. ואחרי התיעצות של כל עובדי הרפת, בהשתתפות הרופא, גרשון וישראל, הגענו לכלל דעה שאין עוד תקוה להחלמה, ומוטב לגאול אותה מיסוריה וממכאוביה ולשים קץ לחייה על ידי שחיטה.

על חדשי חייה האחרונים אוכל להוסיף פרטים אלה: בחודש אוגוסט 1951 חלתה סתוית במחלת שלושת הימים. היא התגברה על המחלה והבריאה, אך תנובתה ירדה מ-11 ליטר ל-6.5 ליטר. במשך חצי השנה האחרונה תנובתה היומית עמדה על 4 ליטר וחל-בנוה פעמיים ביום. בדרך כלל היתה בריאה, מצבה הגופני היה טוב ואכלה מזון מרוכז ומספוא גם מכל המינים בתיאבון. אולם מפעם לפעם היתה נתקפת בחולשת רגלים והיננו מזריקים לה קלציום ותכשירי ויטמינים. לא הצלחנו להביאה להתעברות אף על פי

שהיתה מתייחסת באופן נורמלי עד סוף ימיה. רופאים אחרים בדקוה מדי פעם ומצאו שצואר הרחם היה נגוע בדלקת כרונית. ולא היה באפשרותם לרפאותה עוד. במשך השנה האחרונה עמדה "סתוית" ברפת קטנה נפרדת שנבנתה באופן מיוחד כשבילה, והשתדלנו להקל עליה ככל האפשר בקומה וברביצה.

הפרטים המלאים על תקופת חליבתה האחרונה הם:

היא המליטה בפעם ה-15 ב-16.2.1950. הגיבה במשך 861 ימי חליבה 12,519 ק"ג חלב שהכילו 426.9 שומן; השומן הממוצע היה 3.41% והתנובה היומית הממוצעת 14.5 ק"ג חלב.

אכן היתה "סתוית" פרה זבת חלב למופת ועלינו לשאוף להרבות כמותה בעדרינו!

יוסף מילר-הרטמן

שימור זרמת-פרים ע"י הקפאה עמוקה

החידוש המפליא בשימור הזרמה שגילוהו החוקרים ראסון וד"ר פולג, עלול לפתח אופקים רחבים להסתמכותה של ההזרעה המלאכותית. בידי החוקרים הגיל עלה לשמור את הזרמה ע"י הקפאה עד ל-79 מעלות צלסיוס שמתחת לאפס, וחיוניותם של תאי הזרע לא נפגעה במאומה. בזרמה שהוקפאה כגיל והחזיקה 8 ימים הזרע 38 פרות ואחוז ההתעברות לאחר הזרעה ראשונה הגיע ל-79. אחת הפרות האלה כבר המליטה והולד הוא נורמלי בכל. אחוז כה גבוה של ההתעברות שהוא למעלה משיעור ההתעברות בזרמה שטפלו בה כרגיל מוסבר בהשגחה חיוניתה על ידי הוספת הגליצרול קודם להקפאה. יש כבר מקרים של הפראת פרות בזרמה קפואה שהוחזקה בטמפרטורה הגיל משך 7 חדשים. יש, אפוא, יסוד להנחה שאין למעשה "קץ תיאורטי" לאורך ימיה של הזרמה כשהיא שמורה במצב של קפאון כה עמוק.

הזרמות שיצמחו מתגלית זו, לאחר שהטכניקה תהיה לנחלת המוסדות להזרעה מלאכותית, הם מרובים ובעלי חשיבות רבה. ערכה העיקרי של התגלית יתבטא בכך שזרמתו של פר משובח הוכל להישמר למשך שנים רבות אף לאחר מותו של הפר ובדרך זו אפשר יהיה להרבות את צאצאיו המשובחים. כן אפשר יהיה להכין מלאי זרמה מפרים שונים צעירים ולשמרו עד לאחר בחינתם (על יסוד טיב צאצאיהם), ורק לאחר שתוצאות המבחן תהיינה רצויות — להפיץ את זרמתם בהיקף רחב יותר; ויחכו, שחלק ניכר מפרים אלה לא ימצאו עוד בין החיים, אולם זרמתם נשתמרה ב"בנק" הקפוא.

משום במשקים

סלק — 8 דונם : היבול המקומה — כ"ס טון לדונם.

מרעה זרוע — 70 דונם, מהם 30 דונם נורעו לס' ני 3 שנים ו-40 דונם ניספו השנה.

השקאת עגלות — 7 ימי יניקה מהאם. נוהג יפה ויש להמליץ עליו. מגמיעים 300 לי' חלב מלא ועוד 200 ליטר רוה מאבקת חלב ; התוספת בחלב רוה, לדעת, מיותרת.

בעית הרפת — חריפה עד כאד בעית העובדים ברפת. מירגש חוסר שיכון לפרות חילבות. מכונת חליבה, בכונה להקל על הקשיים, אבל לא תהיה את הבעיה, ומאידך — התנאים במ' קום ותנאי האספקה הנוחים מעודדים את הר' חבת ענף גידול עגלות ולא דוקא הגדלת עדר הפרות החולבות.

עיון-הברמל

יום הבקור 28.5.52

האוכלוסיה — 60 משפחות, 40 — נוער בהכשרה. השטח — כ"ס 5000 דונם.

מים — חברה "מקורות" מכפכת את המים מבאר שבמקום ומבארות אחרות של החברה.

בנינים : רפת — 2 שורות ל-60 ראש.

דיר עגלות — 2 שורות ל-60 ראש — רפור עמיק.

חצרות — הגידור עשוי מיטות אקליפטוס מחוב' רים לעמודי ברזל.

העדר : פרות — פריונות אמריקניות — 51.

דניות 14. יחד 65 פרות.

בני-בקר — 28.

פר — מהיבוא האמריקני, בן 3 שנים 1

ס"ה 94 ראשי בקר.

מצב העדר — המצב הגופני של העדר כולו — מצוין, ובכלל זה הבקר הדג, שאינו נפגע כאן ממיחשים מיוחדים. הפרות הדניות — מוקימן.

כנראה, בשפלה ולא בהר.

חליבה — כ"ד, 3 פעמים ביום.

להבות הבשן

יום הבקור 14.5.52

האוכלוסיה — 120 חבר — 200 נפש. חברי הכ" שרה ונח"ל — 100 איש.

השטח — 3500 דונם — ומהם 1800 דונם מער' ברים.

מים — בשפע.

בנינים — רפת — 2 שורות ל-60 ראש.

דיר עגלות — 2 שורות ל-60 ראש. פריה מסודרת.

מגדל תחמיץ 14x5 מ'.

חצרות — מרווחות, אבל קשה להחזיק בהן בה- מות במשך היום מחוסר סככות צל.

העדר — פרות : מעורבות 38 ; פריונות 20. ביחד 58 פרות. בני-בקר בגילים השונים 45. פר —

גידול מקומי 1 עגל-פר מעטרות-וילהלמה 1. ס"ה 105 ראשי-בקר.

מצב העדר — המצב הגופני מניח את הדעת. המחזור החריף בעובדים מורגש בסדרים הפנימיים שברפת. חוסר סככות-צל בחצרות מאלץ להחזיק את הפרות כלואות ברפת במשך רוב שעות היום : משעה 9 עד שעה 17.

חליבה — כ"ד, 3 פעמים ביום.

התנובה — 730 לי' חלב ליום. התנובה הממוצעת בתשי"א — 3800 לי' חלב (בשנה זו היו בעדר הפרות — 50% מבכורות).

עובדים — 7 עובדים, ורובם אינם קבועים.

התעבורות — מצב ההתעבורות משביע רצון, פרט לכמה מקרים קשים. הורעה מלאכותית מהמכון "המרכז" נעזרים גם בפר שבמקום.

אספקה — שפע מרעה טבעי במשך כל השנה ; מנוצל כראוי ע"י כל העדר. ביום הבקור יצא העדר למרעה פעמים : בשעות 5-9 בבוקר ובשעות 17-20.30 ; כ"ד שעות דעיה.

שחת — 200 טון.

תחמיץ — 200 טון תחמיץ סתויון.

התנובה — כ־600 לי' חלב ליום. התנובה הממוצעת — למעלה מ־4000 לי' חלב לשנה.

עובדים — 6 עובדים, ומהם — 5 ברפת ואחד עסוק בסידורים שונים.

התעבורות — טובה מאד: 1.5 הנדעות להפריה. ההורעה — ממכון — „אויף", והפר במקום — לעזרה במקרים קשים.

חלב לעגלות — 400 לי' חלב מלא במשך 3 חר שנים הצעתי להסתפק ב־200 לי' חלב מלא, וחר ספת — חלב רזה.

מחלות — העדר לא נפגע במחלות; חוסן בפני טילריה ובזן 19.

אספקה — אין בכיבה שטחים של מרעה טבעי, כל האדמות מעובדות.

האספקה ביום — מספוא ירוק — אספסת בפר חה (40—45 ק"ג) או תלתן בפריחה (50—60 ק"ג) במשך כל היום, ומנת מספוא זו מחושבת לצרכי קיום ולייצור 10 לי' חלב.

המספוא המוכן — 200 טון שנת אספסת ובקין.

— 50 דונם אספסת למרעה.

— 12 " סלק.

— 50 " תירס בהשקאה.

— 18 " סהיון.

— 50 " אפונת בקר +

חידם.

בעית הרפת — השאיפה היא להגיע בהקדם ל־100 פרות חולבות, ובני בקר — בהתאם למספר הפרות. האספקה הגסה מובטחת, דרוש עוד בנין ליזיר פרות חולבות, ודרושה מכונת חליבה כדי להקל על העובדים.

דבר מיוחד לציון — עובדי הרפת מעוניינים לש"הף את כל אנשי המשק בנעשה בענף החשוב

הזה ולעודד את התענינותם במתרחש בו, ולשם כך ההקינו ליד הכניסה לרפת לוח, ועליו — טבלאות מאירות עינים ואף כצבעים. בתן ניהן תיאור מלא, קצר וקולע מכל הנגע לעדר הבקר ברפת.

הטבלאות הן:

(א) הרכב העדר לסוגיו וגועיו;

(ב) תנובת החלב החדשית במשך השנה;

(1) התנובה המשוערת בשעת עריכת המאזן.

(2) התנובה למעשה.

(ג) סיכומי תנובות החלב של פרות, שנומרות את הקופות חליבתן.

(ד) הוצאות בקורת התנובה (מטעם ספר־העדר) מהחדשים האחרונים — לצרכי השוואה.

(ה) לוח הגמילה של בניה הבקר.

(ו) לוח התאריכים לייבוש הפרות.

(ז) לוח תאריכי התמלטות הצפוייה.

(ח) לוח ה„דרישות" העלולות לחזור.

(ט) מצב ההתעבורות בעדר.

כל חופעה וכל שינוי נרשמים מיד בטבלאות הטבלאות הללו מושכות את תשומת־לב המבקר רים ברפת; ורב החברים מבקרים ברפת, מי מתוך התענינותו הוא, ומי שנגזר אחר התענינות ילדיו, שמשיתכחם לבעלי־חיים ידועה, מתחר לים לעיין בטבלאות, לשאול לפרטים והסקרנות הטבעית גוברת; רוצים לראות את הפרה המצטיינת בתנובה, מתענינים בהליכותיה ובעתידה, ודרך־אגב נתקלות העינים בפרות אחרות, ולאט לאט נוצר הקשר בין בן־האדם לבין בעל־החיים העומד לשרותו. ויש מקרים שמתוך שלא לשמו בא לשמו.

מ. שגב

לתשומת לבם של הבוקרים בצפון

קבלת מבקרים בחיפה תיפסק החל בקשים לפנות בימים ב־י' בשבוע מהאחד באוקטובר, והמעוניינים מת־ למשרד ההתאחדות בתל־אביב.

ידיעות ומעשים

ישיבות המועצה

בישיבות המועצה שהתקיימו בימים 13.8 ו-20.8 בהשתתפות החברים מ. גולדברג, ש. וגשאל, ר. וולקני, ע. כהן, ה. נחודיקין, מ. טורקין, ע. סטרוסטניצקי, י. פלביץ, מ. קויפמן, מ. שגב, א. שמאראנד, נידונו השאלות דלקמן: (1) פעולות המזכירות, (2) הוצאות ייצור החלב, (3) הוצאות גידול בקר לבשר, (4) בקורת תנובת החלב ופעולות ספר העדר, (5) פעולות כלכליות, (6) מחקר על התפתחות הבקר הישראלי, (7) התקציב לשי"ג תשי"ג, (8) הקרן לביעור שחפת הבקר. לאחר שחברי המועצה שמעו דו"ח מפורט מפי החברים הפעילים במזכירות על פעולותיהם בשטחים השונים, התפתח ויכוח ודיון ער, בו השתתפו כל חברי המועצה.

נמתחה בקורת על אי-קיום ישיבות המועצה במשך זמן רב, ועל אי-שיתוף חברי המועצה בדיונים והכרעות הקובעות את גורל הענף; יחד עם זה צוין ע"י רוב חברי המועצה, שבעבודת המזכירות חל שינוי ניכר לטובה, עם כניסת חבר שלישי לעבודה קבועה במזכירות; שופר המגע עם הוועדות האזוריות, נתקמו ביקורים קבועים במשקי ההתאחדות, הורגשה שמירה על האינטרסים של החברים, וכן חלה התקדמות ניכרת בעיבוד וסידור החומר של ספר העדר, ושיפור בעבודה המשרדית.

הוצאות ייצור החלב

לאחר דיון נרחב בשאלת הבטחת הוצאות הייצור לייצרן סוכם והוחלט, שמחיר החלב הקיים אינו מכסה את הוצאות הייצור, והוטל על המזכירות לאחוז בכל האמצעים הנראים לה, כדי להבטיח תמורה מלאה לייצרן ולייצור מנע הדוק עם כל המעוניינים לשם השיגור המטרה.

הוצאות ייצור בקר לבשר

חברי המועצה שמעו מפי חברי המזכירות

ניתוח מפורט בשאלת הוצאות הייצור, המוכיח שבמחירים הקיימים אין כל אפשרות לפתח את הענף, ורק משקים בודדים — להם שטחי רעה זולים ורהבים, יכולים אולי לעמוד במחיר הקיים.

בקורת תנובת החלב וספר העדר

חברי המועצה שמעו דו"ח מפורט על הפעולות בשטח זה; הובעה התמרמרות כל-לית על יחסם של מדור הבקר והמחלקה לבעלי חיים לעבודה זו, אשר בלעדית לא תיתכן כל עיקר השבחה רצינית בטיפוח הבקר לחלב.

בתקציב לפעולות אלו, המגיע לסך 24.000 ל"י בשנת תשי"ג, השתתפה המחלקה לבעלי חיים ב-2.700 ל"י בס"ה; סכום זה אינו מגיע אלא לשליש שנתקבל מממש"ל המנדט, שהשתתפה בקביעות בשליש עד 40% מההוצאה.

התקציב לבקורת תנובת החלב וספר העדר לשנת תשי"ג מתסכם בסך 40.000 ל"י בקירוב; המועצה החליטה לדרוש ממש"ל החקלאות השתתפות בשליש ההוצאות, והיטלה על המזכירות להיפגש עם מנהל משרד החקלאות לשם בירור תביעה זו.

כן החליטה המועצה שעבודת ספר העדר ובקורת תנובת החלב, תיעשה גם להבא על ידי בעלי הבקר עצמם; ואם כי עבודת ספר העדר וכל המסתעף ממנה, יהיה פתוח לכל המעוניינים, הרי הבעלות והאחריות לעיבוד זו תישאר גם בעתיד ברשות ההתאחדות. יחד עם זאת, מחייבת המועצה שיתוף פעולה בהוצאה לפועל של עבודות בשטח זה עם המדור לבקר של משרד החקלאות ויתר הגורמים המעוניינים.

פעולות כלכליות

עם הערכת הפעולות הכלכליות השונות שנעשו בעבר ע"י המזכירות לטובת חברי ההתאחדות, החליטה המועצה, שעלינו להג-

תוצאות בקורת תגובת החלב בשנת תשי"א לספר העדר שלהם; אנו מזכירים בזה את המשקים ודורשים לסיים עבודה זו מיד. מאחר שאנו מסיימים את עבודת ריכוז החומר, וכל המפגרים לא יוכלו בדיון וחשבון של שנה זו.

גידול פרים מפרות בלתי מאושרות

בזמן האחרון קרו מקרים שמשקים גידלו פרים לרבייה מאמהות בלתי מאושרות; אנו מוצאים לנכון להביא לידיעת המשקים שלא נוכל להוציא תעודות עבור פרים כאלה; ואם כי בתחומי משקנו רשאי כל אחד לעשות לפי הבנתו, אין כל הגיון שמשק יגדל פר שאנו לא נוכל לאשרו; ההפרש בין מחיר העגל לבשר, לבין זה הנקנה לצרכי גידול אינו מצדיק את הדבר; כשיהיה הכרח למכור פר בלתי מאושר שממילא ילך לשחיטה. יעלה ההפסד בהרכה על ההפרש שישולם עבור עגל מאושר לגידול פר.

אישור אמהות מעורבות לגידול פרים

ריכוז החומר כמעט גמור, והועדה שנובחה בסימפוזיון שהתקיים באפריל ש.ז. תגיש בימים הקרובים לעבודתה; את תוצאות העבודה נפרסם.

תמונת כתוצאה מהתנפחות

בזמן האחרון רבו מקרי ההתנפחות במרעה והיו אבדות; אנו מזכירים להברינו שנוסף לאמצעי הזהירות הידועים ברעית הבקר על אספסת צעירה, הכרחי שבכל משק, או יותר נכון בידי כל רועה או משגיח על הבקר במרעה, יימצא טרוקר שאפשר להשיגו אצלנו; כשעת הכרח אפשר גם לדקור בשרס הבהמה בסכין רגילה. וע"י הכנסת שתי אצבעות לתוך החתך מאפשרים לגאוזים לפרוק; מובן שעזרה זו תוגש במקרה שאין להשיג את הרופא במהירות.

בוטירומטרים לבדיקת השומן בחלב קבלנו בוטירומטרים, והמעוניינים יוכלו לקבלם במשרדנו בימים ב"ג בשבוע. מזכירות ה.מ.ב. בישראל

ביל שטח פעולה זה בעתיד להכרחי ביותר, לעמוד על משמר האינטרסים של חברינו, לעזור למוסדות אחרים בפעולותיהם בהבטיחת המצרכים לעגף, ובדרך כלל לעסוק רק בפעולות שהן הכרחיות עבור חברינו, אשר אין מי שישא בהן בנאמנות.

התקציב לשנת תשי"ג

חברי המועצה שמעו בדאגה על הגרעון הנשקף להתאחדות בשנת תשי"ב עקב ההתייחסות הכללית; כידוע, מסינו נקבעים מראש לשנה שלמה, וההתייחסות הגדולה חלה במשך השנה; ההצעה להעלות את המסים של השנה שחלפה לא מצאה תומכים והוחלט לכסות את הגרעון מהקרן השמורה.

לשנת תשי"ג הוחלט על מס ארגון לפרה לשנה 1 ל"י, לבן בקר 300 פרוטות, לפר 5 ל"י.

תשלום ביקורת תגובת החלב לפרה 2,500 ל"י; תשלום מינימום למשק צעיר 125 ל"י לשנה; כן הוחלט להעלות את התשלום עבור הדרכה במכונות החליבה ל-150 ל"י למכונה חדשה 30 ל"י לשנת הדרכה שוטפת.

מחקר בדבר התפתחות העדרים בישראל

הוחלט, להשתתף יחד עם המחלקה להת-ישובות והחקלאית במחקר בדבר התפתחות העדרים בישראל, שיעשה ע"ד ר.ז. הירש. ועדה בת שלושה מטעם המוסדות הנ"ל, תעמוד בקשר קבוע עם ד"ר הירש בעבודתו הקרן לביעור השחפת

המועצה שמעה על התכנית של המחלקה לבעלי חיים בקשר עם התחלת הפעולה לביעור השחפת מהעדרים וכן על תשלום הפייצויים למשקים הנפגעים והחליטה להטיל על המזכירות לעמוד על כך, שהקרן תוקם. בהתאם להחלטה מכספי ציבור, והייצרון לא יחויב בה, כן צריכים כספי הקרן להיות מוקדשים אך ורק למטרת ביעור השחפת, ולא לכסוי נזקים אחרים.

1991 העדר משנת תשי"א

נשארו עוד מספר משקים שטרם רשמו את

כינוס הבוקרים ה-20

ברכישת האספקה המרוכזת, המחלות שתק-
פו עדרים שונים ותחריבם, הירידה בתגובה
וכדומה. כשנפתח הייבום, והקהל מכל קצות
הארץ בא להשמיע את דברו, התבלטו בעי-
קר שתי גישות לגבי בעיות הענף בימינו
אלה. היו כאלה שראו את חזות הכל במחיר;
אלה טענו שהמחיר הירוד עבור החלב שה-
יצרן מקבל, הוא הוא הגורם העיקרי לכל
התקלות: מכאן יחס הולול מטעם הנהלת
המשק לענף, ואין נענים לתביעות הרפתנים
לשיפורים ולתיקונים; אין עובדים שירצו להת-
קשר לענף, כשהוא כה נחות בדרגתו לעומת
שאר הענפים; זה גורר ממילא חילופי
עובדים, ירידה בתגובה, טיפול בלתי מס-
פיק בעגלות וכו'. וכו'. דברים ברוח זו
הושמעו אמנם מפי ותיקים וצעירים גם
יחד, וכמעט שלא פסח אף אחד על הבעת
התמרמרות במה שנוגע ל"קיפוח" הבוקרים
בעניני מחירים עבור חלב ובקר לבשר.
אולם בלטה באופן מיוחד תביעתם הנמרצת
של הבוקרים הצעירים בשאלת תיקון המחיר-
רים, רובם של אלה הפכו והפכו בשאלה
זו וראו בהעלאת המחירים את הפתרון לכל
הבעיות הכאובות.

הכינוס הארצי התקיים ב-23 לדצמבר
1952, כנהוג בכל הכינוסים והועידות בארץ
הושמעו ברכות, סקירות, מילואים לדין וחש-
בון המודפס, וכמובן שנתקיים גם וייבום
כללי, קבלת התלטות ובחירות.

הודייה המודפס שהוגש למשתתפי הכינוס
העלה בפני הבוקרים את בעיות הענף וכן
סקר בצורה תמציתית את פעולות ה. מ. ב.
והצביע על לבטיה המיוחדים.

ה. עפרוני, היועץ לגידול בקר מטעם
הסוכנות היהודית, הרצה על 'בוא הבקר
וקליטתו בהתישבות החדשה, ההשתתפות
בכינוס היתה ערה למדי ובלטו באופן מיוחד
חד הצעירים והצעירות שבציבור הבוקרים;
מובן מאליו שהוועתיקים, ואף הוותיקים
ביותר בענף, נשארו נאמנים לכינוס זה והת-
בלטו בהשתתפותם הערה.

אין בדעתי למסר כאן דו"ח מפורט על
מהלך הדיונים, תוכן ההרצאות וכדומה;
ברצוני למסר רשמים מהלך-הרוח ששרר
או השתרר בכינוס הזה.

מיד עם הפתיחה כבר בלטה ההרגשה
שהענף מתלבט בקשיים מרובים. הועלתה
שאלת המחירים שהיצרן מקבל, התפרעות

תמונה 1. קהל המשתתפים בכינוס

כללית ולא דוקא הדרכה מקצועית גרידא. יש שהתאוננו מבין הצעירים שאין הם יכולים לעמד בוויכוח עם הנהלת המשק כשעולות על הפרק שאלות כלכליות, הכ- רוכות בהשקעות וכדומה; וכתוצאה מזה בא רפיון ידים ומצב רוח של "לא איכפת" יותי. לעומת זה הושמעו גם דעות שאף בתנאים של היום אפשר לקיים את הרפת על רמה גבוהה מכל הבחינות כשמצליחים לחביא לידי תיאום את כל האחראים לענף וכולם כאחד מעונינים בהצלחתו.

השתתפות הבוקרים מבין חברי המושבים היתה כרגיל מצומצמת למדי, וחבר אחד מנהלל חיות את דעתו שזמן הראוי להקים בעין ועדה מיוחדת שתשקד על העניינים הספציפיים של ענף הרפת שבהתיישובות האינדיווידואליות.

על עניני עיבוד החלב ושיווקו נשמעו הפעם דברים מעטים מאד, ואין פלא בדבר;

הושמעו גם דעות, וביחוד מפי בוקרים וחיקים יותר, שיש לבקר גם את מעשי הבוקרים עצמם. הנה קם חבר ותיק ממזרע הסביר יפה את כל התסבוכת שהתעוררה בקשר עם מכונת החליבה. דבריו היו משכי נעים למדי והוכיחו שאין לתלות את האשם במכונה כשלעצמה; האדם המטפל במכונה הוא קובע את יעילותה; ואין זה הברר שהמיכון בחליבה יגרור אחריו גם ירידה בתוצרת וגם התפשטות של מחלות עטין. היו אחדים, שוב מהותיקים, שהוכיחו את הרפתן הצעיר על הזלזול שהוא נוהג ב"ה" סר" אל בעלי החיים הנתונים לטיפולה. היו כירו עובדות שהוסיפו בימינו אלה רפתנים מודרניים, שאף את השמות של פרותיהם וענלותיהם אינם יודעים ואינם זוכרים. והרי זה מוכיח על אדישותו של העובד וחוסר כל ענין לגבי התפקיד שנטל על עצמו. הוסיף מעו מפי צעירים תלונות על חוסר ההדר- כה, והודגש שהכונת היא בעיקר להדרכה

תמונה 2. במח הנשיאות

כנסות לשם השמעת הצרות בפומבי, השיתות המשותפות אליהן הודמנו אנשי המקצוע מכל קצות הארץ וההרגשה שהנה הציבור כולו מחפש פתרונות לבעיות הקשות שמשו נוחם ועידוד לרבים. ויש להניח שההחלטות שנוסחו ביישוב הדעת ציי הרעדה המתמדת ונתקבלו על דעת כל הציבור עוררו תקווה בלב משתתפי הכינוס שיעשה משהו ממשי לחיקון המצב וימצאו גם הדואגים להרמת קרנו של הענף.

א. י. ע.

המחלבות בימינו אלה אינן משמשות אך ורק את תוצרת הענף מן הארץ, וטוב שהושג מעתה המטרה מסי בוקרים אחרי נגד היי צור, המודרני של חלב מאבקה שבאה מארצות חוץ. היו שהביעו חששות שהצרכן יגמל ממעמו של חלב טבעי ויבחר במצרך זה לחלוטין אם ימשיכו להגמיצו את החלב המעורב. חסר הטעם והריח של החלב הטבעי. אין להגיד שבכינוס הוצעו הצעות שיש בבחון להושיע לענף לאלתר ולהוציאו מה משבר בו הוא נמון כיום. אולם עצם ההת-

החלטות הכינוס ה-20 של הבוקרים

בריוח החומר של ספר העדר, ומטיל על המזכירות שתיבחר להביאו ליד פרסום.

(4) הכינוס מתיחס בחיוב לפעולת המזכירות בשטח מיכון החליבה, ומצין בהוקרה את עבודתו המסורה של הח' חי הכרוב כהן רכת הבוקרים. הכינוס רואה הברכה בהמשכת פעולות מיכון החליבה, לשם קיום ופיתוח הענף ופונה למשרד החקלאות שיראג להקי צבת הסכומים הדרושים של מטבע חוץ כדי להבטיח המשך הייבוא של מכונות חליבה וחלקי חילוף.

(5) הכינוס רואה בדאגה את ההשפעה הרעה של האספקה הירודה בטיבה על רמת התנובה, ורואה בשיפור איכות המספוא הגס, וביחוד בהעלאת טיב השחת תפקיד ראשון במעלה.

על המזכירות שתיבחר לשותף פעולה עם אירגון עובדי הפלחה והמספוא למען הבטחת מספוא משובח.

(6) הכינוס תובע מאת הממשלה להטיל חובת בדיקות על כל סוגי המזונות המ- רוכזים הבאים מהחוץ ולדאוג להבטחת אס- פקה רצופה ומלאה לפי הנורמות שהוקצבו לכלל המשקים וכן שחינתן התוספת המיו- חדת למשקים חסרי-קרע ומים כמידת מס- פקת.

בכינוס הבוקרים שנתיים בימים 23-24 לדצמבר בשנת 1952 נתקבלו החלטות אלה:

(1) הכינוס רואה את מחיר החלב הירוד במשך תקופת ארוכה, כאחד הגורמים העיק- ריים שהביאו לירידה מדאגה בענף הבקר. הכינוס מצין בהערבכה את פעולתה המת- מדת והנמרצת של המזכירות להשגת מחיר גונן לייצרן, המחושב על יסוד הוצאות הי ייצור, ופונה בתביעה דחופה למשרד המ- שלה ויתר המוסדות הנוגעים בדבר להיענות מיד לדרישתנו הצודקת במלואה.

על המזכירות להמשיך ולצמוד על משמר מחיר החלב ולהבטיח את התמורה המלאה לייצרן.

(2) הכינוס מביע את הערכתו למועצה ול- מזכירות היוצאות על פעולתן המאומצת להרחבת רשת הבקורת של תנובת החלב והשומן, ומביע את מחאתו בפני משרד החק- לאות על הפסקת השחתתו במימון העבודה של ספר העדר.

הכינוס מודאג וחושש להפסקת העבודה במשקים הצעירים, ופונה בקריאה למשרד החקלאות למלא את הבטחתו ולהשתתף בה- צאות ספר העדר ובקורת התנובה. כדי 33% מכלל ההוצאות.

(3) הכינוס מעריך את ההתקדמות הרבה

למאמציה לכלול במסגרת פעולותיה גם את העדרים שבהתיישבות הצעירה. דבר הקשור במאמצים רבים של כל הפרטוגל שלה.

(13) הכינוס רושם לפניו את הודעתו של מנהל משרד החקלאות, בדבר התחלת הבניה של המכון הוטרינרי, ומצפה להקמתו המהירה.

(14) הכינוס מטיל על המוסדות שייבחרו לקיים כינוס ארצי בכל שנה, לכנס את המועצה לפחות שלש פעמים בשנה, ולקיים ישיבות המזכירות אחת לחודש. הכינוס מחליט להטיל על המזכירות שתבחר להפעיל את ועדת הפיקוח שתיבחר ולהביא בפני הכינוס תאוצי הבא דו"ח כספי והצעת תקציב לאישור.

(15) הכינוס מחליט לבחור במועצה בת 19 חברים, שתבחר מתוכה מזכירות בת 7 חברים וועדת פיקוח בת שלושה חברים.

ואלה שמות החברים שנבחרו למועצה:

1) אמיר שמואל,	שובל.
2) בר גאי,	צרעה.
3) וגשל שלמה,	גבעת חיים.
4) וולך מרדכי,	גניגר.
5) כהן עוזי,	יפתח.
6) לנדסברג פטר,	כפר ידידיה.
7) מונק משולם,	נהלל.
8) נגב אברהם,	באר טוביה.
9) נחודקין הרצל,	חרות.
10) סטרוסטניצקי עקיבא,	דליה.
11) פישגורנד שמעון,	אפיקים.
12) פלישהקר זאב,	רביבים.
13) פליביץ ישראל,	מעברות.
14) פלק ירחמיאל,	שדה אליהו.
15) פרידלנדר,	בית יצחק.
16) צנטנר מנחם,	שריד.
17) שופמן טובה,	עין חרוד.
18) שגב מנחם,	מקוה ישראל.
19) שמאראגד אפרים,	תל יוסף.

(7) הכינוס מציין בסיפוק רב את פעולות מוסדות ההתאחדות בשטח ההשכלה והספרות המקצועית, ומקדם בכרכה את ההתחלה היפה שבהופעת החוברת הראשונה של בטאון ההתאחדות "משק החלב והבקר".

הכינוס מחזק את ידי המערכת ומטיל עליה לשקוד על המשך רצוף של הוצאת הבטאון.

(8) הכינוס מכיר בערכן הרב של האגודות להורעה לצורך השבחת עדרי הבקר של חברי ההתאחדות, ותובע מאת המזכירות שתיבחר להדק את הקשרים עם אירגון האגודות.

הכינוס תובע מאת מוסדות הממשלה לאפשר לאגודות ההורעה את רכישת הציוד הדרוש, ובעיקר מכונות במספר מספיק כדי להבטיח עבודה תקינה במשקים המרוחקים, ובעיקר במשקי הספר.

הכינוס תובע מאת משרד החקלאות הבטחת יבוא פרים משובחים במסגרת יבוא הבקר מחו"ל, והקצבת מטבע חוץ למטרה זו.

(9) הכינוס מקדם בשמחה את הודעתו של מנהל משרד החקלאות מר חיים גבתי, שמשדרו יעמוד לימין ההתאחדות בפעולותיה לשיפור מצב ענף הבקר בארץ.

(10) הכינוס מציין בסיפוק את הפעולות המשותפות עם המדור לבקר של משרד החקלאות ומקווה להידוק הקשרים בעתיד.

(11) הכינוס מציין בסיפוק רב את ההישגים של המחלקה לבעלי חיים, בביעור מחלות מדבקות בבקר, ומביע יחד עם זאת את חרדתו הרבה עקב התפשטות מחלות איקס בעדריו.

הכינוס תובע מאת המחלקה הוטרינרית פעולה נמרצת ומיידית לגילוי גורמי המחלה והדברתה.

(12) הכינוס מביע את הערכתו לעבודתם המסורה של רופאי "החקלאית" וכן לפעילותיה של הנהלת "החקלאית" בהגשת עזרה לעדרי הבקר של חברי ההתאחדות, ובמיוחד

כינוס החירום של מגדלי הבקר

בכינוס, הרי בכל אופן בלט בדברי כולם אישור העובדה הבלתי מעורערת של צמצום העדרים בישושים החקלאיים לכל צורותיהם, וזה שימש הוכחה נאמנה למידת אירנטביליותו של הענף. מול עובדה יסודית זו חיוורים היו כל נסיונות ההסברה שבאו להוכיח כי גם במחירים של היום יש למצוא תמורה הוגנת לעבודת הבוקר בהתיישבות הותיקה. בעלי דעות אלה הודו אמנם במצבה הקשה של ההתיישבות הצעירה. אולם לגבי ההתיישבות הותיקה הסתמכו על "חישובים משכ" נעים", כביכול.

אכן לא תועיל כאן אמנות מחשבי חשבון נות זריוס לשם הבאת "הוכחות" — דרוש שינוי יסודי בעמדה כלפי ענף הבקר כשל-עצמו וכן בכל הנוגע לקשריו ויחסיו לענפי משק אחרים.

הדרך לתיקון פני הדברים הותוותה בהתייחסות הכינוס וקיים גם גוף מקצועי רציני אשר יוכל תוך עידוד מסוים להרים את המשא.

הכינוס הראה בדיוניו מידת בגרות ואחריות רבה. האם אין דבר זה יכול לעורר בחוגי הממשלה את המחשבה שאמנם ראוי ציבור זה ששימו לב להצעותיו?

שלמה וגשל

הכינוס נקרא אחרי דיונים ממושכים ונוקריים במוסדות ההתאחדות על פעולות נציגותו לשם השגת מחיר הוגן לחלב, אשר יכסה את הוצאות הייצור ויבטיח את הרנטביליות של הענף. רק לאחר שהוברר שהטיפול בשיא זה לא יפסיק את השיגור אינו מוביל לפתרון הרצוי ויהיה צורך בנקיטת אמצעים בלתי רגילים, הוכרע להביא את השאלה שוב בפני הציבור ולקבל ממנו הוראות חדשות.

אכן, אין הציבור שלנו אמון על גילויי הפגנה כלפי חוץ. שנים רבות נאבק המשק על קיום ענף הבקר תוך הצגת תביעות לעצמו והקרבה רבה. עצם העובדה, שנקרא כינוס חירום, מעיד שהגיעו מים עד נפש ושקיום הענף, במובן הפשוט של המלה, נתון בסכנה.

אמנם מטרת הכינוס היתה הפגנת חרדת הבוקרים והשמעת תביעותיהם לממשלה. אי-לם לא פחות מזה התבלטה בדברי החברים הרבים שהשתתפו בדיון האחריות על חלק-אם נאמנים לענף היסוד של המשק המעורב, וכן באה לידי ביטוי נכונות למאמצים מחודשים להחזיר את עטרת הבקר בישראל ליושנה. ביריעה רחבה נפרשו הפגעים בהם מתלבט ענף הבקר בשנים האחרונות; ואם גם רבים היו גוני-הבטוי ושונות נקודות המוצא לביסוס דברי החברים שהשתתפו

חששות למחסור בחלב בארצות הברית

לפי הדיווחים שנתפרסמו בארצות הברית שורת שמה דאגה מרובה בכל הנוגע לסיכוי הספקת החלב לאוכלוסין. משנת 1945 עד עתה עלה מספר האוכלוסין ב-11.3 מיליונים, ולעומת זה ירד מספר הפרות החולבות מ-27 מיליון ל-23.4 מיליון. הסיבה לתופעה משונה זו מוסברת בעיקר במחסור של עובדים חולבים. שכר העבודה בתעשייה וכן שעות העבודה הם נוחים בהרבה מהמקובל בחקלאות ואין האנשים נמשכים לעבודה ברפת. הכנסת מכונות החליבה לא פתרה את שאלת המחסור בעובדים בענף זה. קשרים מעין אלה מופיעים גם בארצות אחרות.

אחרי ועידתנו ה-20

פוא מבינים שהם עובדים למען הרפת? ובמידה שעבודתם אינה מביאה את התועלת הדרושה לרפת. הרי פריון יום-העבודה שלהם מוטל בספק. נדמה לי שאינני טועה באמרי שבעייה זו קיימת במשקים רבים. והוא הדין לגבי טיב השחת. בעונה שעברה היו תנאים נוחים למדי ואפשר היה לקבל שחת בעלת טיב מעולה; אלא שלא עבדו במסירות הדרושה ומתוך הכרה שההקפדה על טיב הכנת השחת במשך שבועות מספר. היא אשר חקבע את גורל הרפת למשך שנה שלמה.

יותר נוח וקל יותר להתריע ולצקוק על מחירים ירודים מאשר להתמסר לבקורת עצמית ולבקש דרך לתיקון שגיאות. וביחוד כשזה דורש עמל רב. ומשום כך חבל שבעתים שלא הוקדש זמן לדיון בדברים אלה בוועידה ולהצעת הצעות לתיקון המצב. והרי אלה הם הדברים שתלויים בהחלט רק בנו, ועליהם כדאי היה לייחד את הדיבור. עקב תופעה מדאיגה זו של ירידת תגובה תחלב הגיע הזמן שנציגות הבוקרים תסביר את כל העניינים האלה לעובדי-המספא ולמדריכים. והמדריכים — עליהם לעבור בכל המשקים. להתחקות על עבודתם של עובדי השדה לשמוע בכל מקום את תלונות הבוקרים ובהתאם לכך לתת את ההוראות המתאימות לתיקון הדברים; ידריכו נא את עובדי המספא פוא כיצד לייצר שחת כזו שתוכל למלא את תפקידה המלא בהזנת הבקר וחשמר כראוי על רמת התגובה של העדר. גם ברית-הפיקוח. מצדה היא, צריכה לקבוע מחירים שונים בהתאם לטיבה של השחת שכוחם יהיה יפה בשעת צריכת המאון של המשק עצמו. טיב השחת שייקבע עם גמר הכיבוש וייעשה הדבר על ידי המדריכים מהחוק. אמנם כל זה יביא עמו טרחה רבה למזכירות ההתאחדות. למדריכי הפלחה ולעובדים בענפי הפל-

כנאום הפתיחה שמענו מפי הח' שגב שהו" עידה תעמוד בסימן ירידת התגובה של עדר הבקר הישראלי; וראה זה פלא. רוב הדברים שנאמרו בוועידה הוסבו לשאלת מחיר החלב. אמנם אין להתעלם מזה שלמחיר החלב יש חשיבות מכרעת בכל הנוגע לגורל הענף, וטוב עשו חברי המזכירות שעמדו על פרשה זו. אולם לי נדמה שהיינו יכולים לסמוך על המזכירות בכל הנוגע לטיפול בכביה כאור בה זו. ומוטב היה אילו היינו מקדישים בוצ"י דתנו זמן רב יותר ומחשבה לבדיקה המרבית שהח' שגב עמד עליה כנאום הפתיחה שלו. הרי זוהי הבעיה שאנשי המקצוע צריכים היו לעסוק בה! האם ברור לנו שבענין זה עשינו כבר את כל מה שמוטל עלינו לעשות? בענין מחיר החלב אנו באים בתביעה אל הממשלה; ולמה לנו להתעלם מבעיית התגובה כשהתביעה מופנית אלינו? אינני רוצה להתעכב כאן על כל הגורמים אשר, לדעתי, מביאים לירידת התגובה (כגון אי-ההתעברות ברוב העדרים בארץ, טיב המזון המרוכז וכדומה); ברצוני להקדיש את דברי אך ורק לגורמים שהם לגמרי — או כמעט לגמרי — תלויים בנו. והיו ענין ייצור המספא הגס.

שמענו בוועידה שחלה ירידה בשטחי המספא פוא הירוק, ודבר זה קרה בודאי גם במשקים שיש ביכולתם מבחינה אובייקטיבית לייצר כמות מספקת של ירק. ומי מאתנו אינו יודע שמנה מלאה של אספסת, בין במרעה ובין באיבוס, יכולה לשמש תחליף מצויין לכמות הגונה של מזון מרוכז? ומדוע מנה זו לא יכולה לעלות ל-60 ק"ג ליום ואף ליותר מזה? וכמה מכאיב הדבר כשהנך נוכח שהמחסור במספא חשיב זה גורם לעתים קרובות לא מחמת צמצום השטח. אלא עקב בעיות ארגוניות. שהן טיפוסיות לגבי המשק הקיבוצי! האם אין עובדי המס-

המרצת ייצור המספוא הגס והשבחתו תי-
עשינה על ידי אנשים שיבואו מהחוץ; לדעתם
ולתביעתם תוקדש תשומת-לב גדולה יותר
מאשר לזו של הרפתן שבבית. וצריך לגשת
לפעולה מיד ולא לדחות לעת מצוא. נודדו
ונעשה את כל המטול עלינו; ויש לקוות
שמאמצינו ישאו את פריים כבר בעונה הק-
רובה; ובעתיד הקרוב נוכל שוב להצביע
על עליה בתנובת עדרינו שלדעת הכל הם
מוכשרים להגיב הרבה יותר ממה שהמניבים
כיום.

דוד זוננפלד

קב' שדה-נחמיה

חת והמספוא; אולם הדברים הם חשובים
למדי ואסור להזניח זאת. ואין להסתפק עוד
אך ורק בקביעה ואישור של העובדה ש"טיב
השחת ירוד מאד", כפי ששמענו זאת ב-
ועידתנו.

ואותם הדברים אפשר להגיד בכל הנוגע
לייצור המספוא הירוק. מוכרחים לשכנע את
מזכירות המשקים שבתנאים של היום השו-
ררים בשוק המזון המרוכז לא תהיה כל
אפשרות לקיים את ענף הרפת על רמה גבוהה
באם לא תסופק לעדר מנת ירק מלאה שבעי-
קרה תהיה מהאספסת.

הכרחי הדבר שכל הפעולות בקשר עם

החלטות כינוס החירום של התאחדות מגדלי-בקר

תל-אביב, 25.2.1953

6. הכינוס פונה לכל הבוקרים בתביעה
להתמיד במאמצים להעלאת תנובת החלב,
ופונה בזאת גם לממשלה להבטיח את רצי-
פות הספקתו של המזון המרוכז ופיקוח על
איכותו.

7. הכינוס פונה לממשלה ותובע לחדש
את הסובסידיה למשקים בהתישבות החד-
שה למען עזור להם במאבקם הקשה בפיתוח
ענף-הבקר.

8. הכינוס תובע מהמרכז החקלאי וממרי-
כדתנובה להפעיל את מלוא השפעתם למי-
מוש החלטות הכינוס הזה.

9. הכינוס מחליט על שייגור משלחת אשר
תביא את דרישותיו בפני ועדת השרים
הכלכליים.

חברי המשלחת הם:

חיים חרובי, כפר-יוחקין

מרדכי שמיר, כפר-יהושע

שמואל אמיר, שובל

שלמה וגשל, מזכיר התאחדות מגדלי

בקר.

1. הכינוס מציין בדאגה ובחרדה את
הירידה שחלה בהתפתחות ענף-הבקר ות-
גובת החלב, שבאה עקב אי-התאמה משך
תקופה ארוכה בין מחיר החלב ובין הוצאות
הייצור הריאליות.

2. הכינוס קובע, שהמחיר של 228 פרו-
טה לליטר חלב אינו מכסה את הוצאות
הייצור הריאליות ותובע את תיקון המחיר
בהתאם להמלצת ועדת המשנה למחיר החלב
שקבעה — 254 פרוטה לליטר.

3. כדי למנוע בעתיד את הפיגור בקביעת
מחיר החלב דורש הכינוס מהממשלה להקים
מיד ועדה מוסמכת וקבועה לחישוב הוצאות
הייצור, שתבטיח את הצמדת מחיר החלב
לשינויים החלים בהוצאות הייצור.

4. מתוך רצון לספק לצרכן חלב טבעי
וטעים דורש הכינוס להפסיק את מהילת
החלב באבקת חלב רזה.

5. הכינוס תובע לתקן את מחיר שומך-
החלב ולהעלותו עד לגובה של 60% ממחיר
החלב המלא.

הטיפול בזבל במשקנו בתשי"ב

של שנת תשי"ב, ואין כל ספק ששדותינו יחזירו לנו תמורה יפה בעקבות טיובים אלה. אגיד משהו על בעיות ייצור הזבל והטיפול בו. אמנם כל אנשי המשק הכירו בערכו הרב של הזבל וכולם תבעו עבודה סדירה באיסוף ובטיפול בו, אולם רק לאחר שהוכר שדבר זה צריך להתארגן בתור ענף מיוחד והאדם האחראי יתמיד בו, ידע להעריך כראוי את הזבל, ילמד ויתנסה בו משך שנים, רק בתנאי זה אפשר יהיה לקוות להצלחה. אין די בצבירת הזבל, יש לזכר שעל הזבל עוברים תהליכי תסיסה; הוא עלול להתחמם יותר על המידה ולהישרף ולכן צריך לעקוב אחריו ולשמור על כל הנעשה בו כדי למנוע ככל האפשר את אבדן חמרי הדישון שבו. כל המטפל בזבל — עליו לדעת שאין זו רק שאלה של איסוף כמויות גדולות, אלא שחשובה באופן מיוחד השמירה על איכותו, הידי הקובעת את רמת היבולים. מסתבר מכאן שערכו של השתן שהפריה מפרישה במשך שנה עולה על זה של הצואה שלה. כדי לשמר על חמרי הדישון היקרים האלה שבשתן הננו זקוקים לכמויות גדולות של חמרי ריפוד שיספגו את כל הנוזלים, ולכן כה רב ערכו של הקש בשימור חמרי הדישן, נוסף לחשיבותו בתור מצע רך, יבש וגמי לבהמה הרובצת ברפת, והנה על אף היותנו יודעים כל זאת, ואף על פי שלא שכחנו שהוצאנו כ־1400 ל"י לקניית חמרי ריפוד, לא אספנו הביתה את כל הקש מיבול תשי"ב משום שחסרו חומרי־אילום למכבשים בעונת העבודה, ויצא ששרפנו חלק מהקש בשדה; ואין פה הפסד בקש בלבד אלא גם חבלה במיקרואורגניזמים של הקרקע, שנגרמת להם על ידי האש. מוטל, איפוא, עלינו לדאג שלא תיגרמנה לנו בעתיד תקלות כאלה וחומי האילום שיוכנו מבעוד מועד.

בסיפוק רב אני ניגש לסכם את הישגינו בייצור הזבל והטיפול בו במשך שנת תשי"ב. כידוע, נפגענו כולנו בתשי"א בבצורת ואספנו מהשדות כמות כמעט אפסית של קש, ובכל זאת הצלחנו להוסיף ולהתקדם בייצור הזבל, וזה, במידת־מה, הודות לחמרי ריפוד שקנינו מהחוץ; ההישגים שהגענו אליהם נראו לנו לפני זמן לא רב בבחינת חלום. בשנת תשי"א — 2300 מ"ק, הרי זו עליה ב־1100 מ"ק; ובשנת תשי"ב הגענו לשיא של — 3500 מ"ק — עליה נוספת ב־1200 מ"ק. לייצור כמות זו של זבל השתמשנו בחמרי ריפוד ממקורות אלה: קנינו 99 טון קליפות חמניות ו־10 טון קש; במתבנים שלנו נש־ארו 45 טון קש מיבול תשי"א ומיבול תשי"ב אספנו 66 טון; היוצא שבס"ה צרכנו כ־220 טון חמרי ריפוד.

העבודה שהושקעה בזבל, כולל הוצאת הורבל מהרפתים ומהסככות, טיפול בערמות, העמסתו והעברתו לשדה, הסתכמה ב־887 ימי עבודה של בוגרים, נוצר וילדי המוסד החינוכי, 380 שעות עבודה של טרקטור ו־46 ימי עבודה של סוסים.

הזבל חולק לגידולים השונים לפי מכסות אלה: לגידולי פלחה — 1900 מ"ק, למספוא — 414 מ"ק לסלק סוכר — 75 מ"ק, לענפים החקלאים של המוסד — 31 מ"ק, לגן הירקות — 180 מ"ק לגינות גוי ושוניות — 100 מ"ק; למטעים הוקצבו כ־500 מ"ק ובערמות נש־ארו 500 מ"ק; כמות זו של 3700 מ"ק נצטברה מ־200 מ"ק שנותרו משנת תשי"א ו־3500 שיצרנו ואספנו בתשי"ב.

יתכן שמותר לי להביע את ההשערה שקבוץ מרחביה היה המשק היחיד בארץ שטייב כ־800 דונם אדמת־בעל בזבל אורגני. אני מקווה שגם בשנים הבאות נוכל להמשיך בזה, ואולי אף נעלה על ההישגים

בלשלת אם נשתמש לשם כך בסכנה היש-
נה של דיר הצאן.

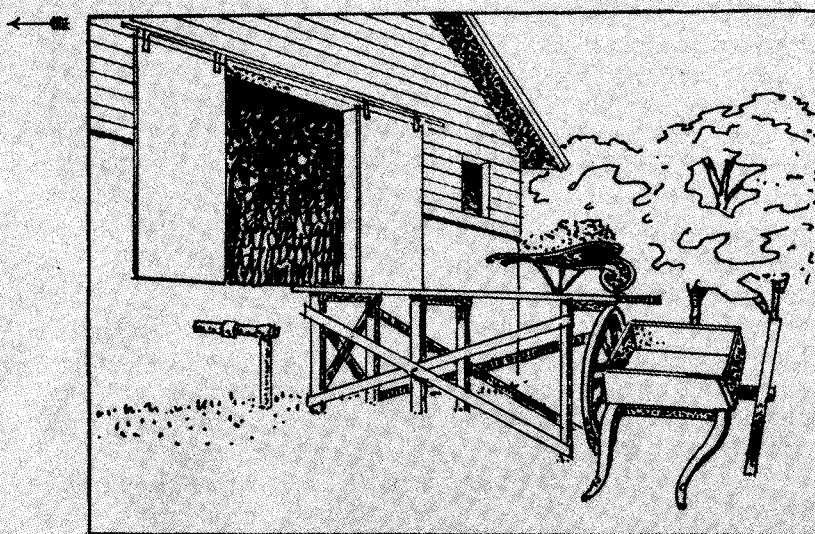
עלי להוסיף עוד, בסיכום דברי, שהטיפול
הטוב בזבל לא בלבד שמגביר את יכול
שדותינו ומקמץ לנו כספים לקניית דשנים.
אלא שהוא גם מסייע במידה רבה לשמירה
על תנאים סניטריים מעולים במשק כולו.
כל האשפה שאריות המספוא, פזורי הקש
והשתת בכל מקום שהוא כל זה נאסף ונערם
בערמות והופך לזבל בעל ערך מעולה מכל
הבחיונות. נוסף לזה הרי כאילו דרך אגב,
מושמים הזבובים והרימה שלהם בתעלות
הניקוז שליד ערימות הזבל. עלינו אם כן,
לראות חשיבות מיוחדת מבחינה היגיינית
כללית בענף הטיפול בזבל. נוסף לחשיבותו
מבחינה כלכלית.

יוסף

קבוץ מרחביה, ינואר 1953.

במיכון העבודה בזבל התקדמנו הרבה. אר-
לם יש מקום לשכלולים נוספים. כיוון שכמו-
יות הזבל מתרבות ולא נוכל עוד להוציא
לפועל את העבודות כראוי בתנאים שהיו
מקובלים עלינו עד עתה, יש לשכלל במידה
ניכרת את ענין ההעמסה והפיזור של הזבל.
בל נחשוב שהכמות שיצרנו בתשי"ב היא
השיא בתנאי המשק שלנו; שמת לי למטרה
להגיע בשנת תשי"ג ל-4000 מ"ק.

קיימת עוד בעיה במשקנו, והיא — שמירת
לשלשת העופות; אם יתוקן הדבר נוכל
לקמץ סכומים ניכרים למדי בסעיף ההוצאות
לדשנים חיימים. ידוע הדבר שכל עוף מפ-
ריש במשך שנה כ-5 פחים לשלשת, מ-8000
התרנגולות שבלולנו נוכל לאסוף 40 אלף
פח ובמטרים מעוקבים הרי זה יגיע ל-200.
יש באפשרותנו לסדר יפה את הטיפול

תמונה 2. צנלה לזבל ליד הרפת

הצעות לשיפורים במשק המושבי

עד השנים האחרונות כמעט שלא הוקדשה תשומת לב לתיכנון הבנינים במשק המושבי. היה מקובל: הדברים יסתדרו „איך שזנא“ מאליהם. ואמנם בולטת התפתחות יפה למדי בענף גידול הבקר במושבים. ויחידת העדר למשפחה במושב היא ברוב המקרים פי שתיים פי שלש גדולה מזו שבמשקים קיבוציים; אולם כשהנך מתחיל להתעניין בנוחיות לגבי דיור, אחסנה, ביצוע העבודה ברפת, הרי אתה נתקל בתופעות עגומות למדי. והגיעה תזמן לחשוב שגם במושב אין ביממה יותר מ־24 שעות, ואין לזלזל עוד בשכלולים ובסידורים שיקלו על העבודה וינעימו אותה ויקצרו במידת־מה את יום העבודה הארוך המקובל במושב.

רבים ניגשו בכוחות עצמם לבצע תיקונים מסוימים בבניני הרפת הקיימים; ואין הדבר קל כל עיקר. כיוון שהמשק, עם הקמתו, תוכנן והותאם לעדר של 4–5 ראשים לכל היותר, וברב המשקים הוותיקים קיימים כבר עדרים של 10–12 ראשים. ואחרי כל התיקונים עושה החצר בכללותה את הרושם של „מטת־סדום“ והצפיפות מקשה מאד על ביצוע העבודות בצורה רציונלית. מתפרסמות כאן שתי תמונות שמגמתן לעורר מחשבה לשיפור התיכנון והקלת העבודה גם במשק המושבי.

התמונה הראשונה מדגימה את צורת החצר של מתישב במושב על כל בניניה. עיון בתמונה הזו מבליט למדי את הרעיונות שהונחו בהצעת התכנית. בהתישבות המושב בית החדשה מגסים כבר לתכנן את חצר המשק בהתאם לעקרונות אלה. מה שבולט בתכנית זו הריחו המרחב שסביב בניני המ-

אין לראות את ההצעות האלה כסופיות וכמתאימות בכל תנאים שהם. אולם רצוי הדבר שהמתישבים יעיינו בהן. יעירו את הערותיהם ובסופו של דבר תופיע גם כשיביל המתישב המושבי תבנית משופרת שת-קל עליו את העבודה ותמנע את הקשיים וההפסדים הנובעים מהסידור הבלתי תכליתי של החצר. הבנינים ומכשירי העבודה שנוקקים להם.

י. אביגדורי

